

Anmeldelser

Fugle på Samsø – før og nu

Leif Brauer. 347 sider, mange farvefotos, uindb. Books on demand GmbH, København 2010. ISBN 978-87-7691-719-7. Kan fås hos *Books on demand* (juni 2011: kr. 199,20) eller i boghandelen i Tranebjerg.

Forfatteren er utvivlsomt den nulevende person der har størst kendskab til Samsøs fugle. Han er kommet på øen siden 1932 og har i over 50 år fulgt fuglelivet, ikke mindst omkring ferieboligen ved den nordlige del af Stavns Fjord. Men også andres iagttagelser indgår i denne bog.

Indledningsvis omtales 19 lokaliteter. Herefter gennemgås alle arter, der er observeret på eller i umiddelbar nærhed af øen, i alt 282; heraf er 110 fundet ynglende. Blandt sjældenhederne er Danmarks eneste Gulnæbbede Gøg (1936). Af arter, der ikke forekommer på øen, er Dværgerterne og Natugle, og af Spætmejse findes kun et enkelt fund (2009). Samsø huser landets største skarvkoloni og har gode bestande af Rørhøg og Rødrygget Tornskade, mens Tøjsten yngler på øer ud for østkysten samt på Tunø og i de senere år også på selve Samsø. I Stavns Fjord yngler cirka 20 arter af vandfugle, måger og terner. Bogen afsluttes med biografier over 13 personer, inkl. forfatteren, der siden begyndelsen af 1800-tallet har beskæftiget sig med øens natur, samt en omfattende literaturliste og et register. Bogens mange farvefotos er næsten alle taget af øens nu pensionerede naturvejleder (og redaktør af hjemmesiden www.samsøfugle.easytell.dk), Mogens Wedel-Heinen.

Fugle på Samsø er en imponerende énmandspræstation. Af landets andre større øer er det kun for Bornholm, at der foreligger et ornitologisk arbejde af tilsvarende omfang. Åbenbart, og desværre, er antallet af interesserede købere for ringe. Samsø har mindre end 10 fastboende fuglekikkere, og 95 % af de anførte iagttagelser fra de seneste tiår er gjort af forfatteren eller en af blot 3-4 andre personer.

Blandt kritikpunkter kan anføres, at bogens fotos er for små og for hårdt beskårne. Desuden har bogen en betragtelig slagside til fordel for iagttagelser nær forfatterens feriebolig, helt overvejende fra sommerferieperioden. Endelig er vi dårligt oplyste om hvilke af de iagttagne SU-arter, der rent faktisk er godkendt af udvalget. Men ikke desto mindre, til lykke til Leif Brauer med en fornem "svanesang".

Hans Harrestrup Andersen

The Golden Eagle

Jeff Watson. 448 sider, 39 illustrationer i farver og mange i s/h, indb. T & A D Poyser, London, 2010. ISBN 978-14081-14209. Pris £ 50.

Denne bog er en stærkt udvidet udgave af forfatterens bog med samme titel fra 1997. Jeff Watson nåede imidlertid ikke at færdiggøre revisionen før sin død i 2007, men gode kolleger trådte til og fuldførte værket. Jeff Watson levede hele sit liv i Skotland, hvor han gjorde en stor indsats for

fredningssagen. I et forord beskrives feltarbejdet og de krav, det har stillet til fysikken og tålmodigheden, idet terrænet er vanskeligt og Kongeørnen er meget sky.

Blandt indholdet er en udførlig beskrivelse af Kongeørnens forskellige jagtmetoder. Mest forbløffende er det måske, at den kan nærme sig byttet til fods – f.eks. et lam, der ligger alene eller under moderen – og gribe det med sine skarpe kløer og trække det til sig. Uendertiden vil den dræbe store byttedyr som rådyr, får og den nordamerikanske pronghorn (gaffelbuk), og Watson nævner alle de bedst dokumenterede tilfælde, i alt syv og konkluderer, at det aldrig sker i yngletiden (idet ørnen ikke kan flyve med så store dyr) og som regel når der ligger dyb sne (som skjuler ørnens normale byttedyr), og gerne i klippeterræn (hvor det er lettere at få isoleret et dyr fra resten af flokken).

Det er almindeligt hos rovfugle, at rugningen påbegyndes før kuldet er fuldlagt, og hos flere arter er det et kendt fænomen, at tidligt klækkede unger kan dræbe yngre (mindre) søskende. Hos Kongeørnen forekommer det hyppigt, uanset om føden er sparsom eller ej. Det samme ses hos Lille Skrigeørn, og her har man kunnet øge ungeproduktionen ved at fjerne den mindste unge fra reden og først sætte den tilbage efter ca. tre uger, idet disse søskendedrab næsten udelukkende sker tidligt i ungetiden.

Dette er blot et par eksempler på hvad man kan finde i denne indholdsrige og særdeles smukke bog. Den anbefales hermed på det varmeste.

Johannes Erritzøe

Vorsø – et fristed for naturen

Kaj Halberg & Jens Gregersen. 270 sider, mange farvefotos, illustrationer, diagrammer og kort, indb. Eigel Holms Forlag 2010. ISBN 978-87-89446-07-3. Pris kr. 350 i Naturbutikken.

De fleste kender sikkert Vorsø i Horsens Fjord, om ikke andet så for dens skarvkoloni. Men da det kræver tilladelse at besøge øen, er det sikkert de færreste, der har egne erfaringer derfra. Øen blev i 1929 købt for penge fra et legat oprettet af Herluf Winge, idet det var Winges ønske, at øen skulle være "et fristed til fredning af planter og dyr, også de såkaldt skadelige dyr". Dette ønske må nu siges at være opfyldt, selv om der de første mange år blev ført en omskiftelig kurs. Øen måler kun godt 1000x500 m, men på trods af den ringe størrelse kan man af bogens mange fotos og tegninger fornemme den alsidige natur, den rummer.

Jens Gregersen kunstneriske illustrationer er af en sjælden fin og følsom karat og gør bogen til et klenodie. Men også de mange fotos er af en sjælden set kvalitet. Bogens kapitler er for størstedelens vedkommende skrevet af Kaj Halberg og/eller Jens Gregersen og dækker alle aspekter af øens historie og dyre- og planteliv. Skarverne indtager naturligvis en dominerende plads, og her bidrager desuden Thomas Bregnballe. Blandt bogens øvrige kapitler kan bl.a. nævnes Vorsøes geologi og geomorfologi af Eigel Holm, Mosserne på Vorsø af Erik Aude og Thorild Vrang Bennett, og Svirrefluer på Vorsø af Max E. Nitschke

og Søren Tolsgaard. Bogen afsluttes med en omfattende litteraturliste, der ikke er alfabetisk, men kronologisk, begyndende med 1546.

Dette smukke værk, som varmt kan anbefales til alle med interesse for Danmarks natur, er udgivet med støtte fra Aage V. Jensens fond; det er kun trykt i 1200 eksemplarer.

Johannes Erritzøe

Extremadura - Spain

Dirk Hilbers. 2. udgave. 223 sider, mange illustrationer i farver. Crossbill Guides Foundation, Arnhem 2011. ISBN 9789050113816. Pris kr. 229 i Naturbutikken.

Dette er en fin og velillustreret bog om et af Spaniens mest spændende områder. Har man planer om at besøge Extremadura er det en oplagt bog at tage med ved siden af fuglebogen. Forlaget har tidligere udgivet tilsvarende guides til bl.a. Coto Doñana (Spanien), Hortobágy og Tizlas flodslette (Ungarn), og Bialowieza-skoven (Polen).

Bogen gennemgår Extremaduras historie og landskabstyper samt naturbeskyttelsen i området. Et stort afsnit beskriver Extremaduras flora og fauna, ikke mindst fuglene – Extremadura er et meget vigtigt område for adskillige arter. I bogens anden halvdel beskrives sytten ture, der tilsammen dækker de væsentligste områder fra Monfragüe i nord til Merida i syd. Ud over glimrende detailkort med ruterne findes også afsnit om naturen undervejs, inkl. dyre- og plantelivet.

Det er en bog jeg gerne ville have haft med mig, da jeg selv besøgte Extremadura.

Kurt Bonde

Også modtaget:

Natteliv

Morten D.D. Hansen. 35 sider, mange farveillustrationer, hft. Natur og Museum nr 4, 2010. Naturhistorisk Museum, Århus. ISBN 978-87-91779-25-1. Pris kr. 60.

I forhold til en lys sommerdag kan der være 100 millioner gange mindre lys om natten, og i skovbunden er lysstyrken endnu mindre. Dette hæfte handler om tilpasninger til liv i mørke, med eksempler fra et bredt udsnit af den danske dyreverden. Virkelig læseværdig.

Fugle ved foderpladsen

Benny Génsbøl. 72 sider, mange farveillustrationer, uindb. Danmarks Natur, Gyldendal, København. 2011. ISBN 978-87-02-10835-4. Pris kr. 70.

Dette er en lille letlæst bog om havens fugle og hvordan man bedst fodrer dem om vinteren. Den minder om samme forfatters *Fugle ved foderbrættet* fra 2007, men de fleste fotos er udskiftet. Desuden præsenteres 37 af havens mest almindelige vinterfugle, og redekasser er også omtalt. En bog for begyndere.

Where to Watch Birds in Dorset, Hampshire & the Isle of Wight

George Green & Martin Cade. 384 sider, mange kort og s/h illustrationer, uindb. Christopher Helm, London, 2010. ISBN 978-0-7136-88139. Pris £ 19.

Bogens første udgave er fra 1989, og i de forløbne år er mange arter blevet sjældnere, medens andre er taget til. Denne fjerde udgave er udvidet og opdateret. For hver lokalitet nævnes de arter, man kan forvente at se henholdsvis i november-marts, april-juni og juli-oktober, og hele året rundt, og der er både et kort og en udførlig beskrivelse af, hvordan man kommer til det ønskede sted. En stor hjælp for alle, der vil se på fugle i Sydengland.

Tårnfalkens år

Asger Søndergård Olesen. 60 sider, mange farvefotos, indb. Højers Forlag 2010. ISBN 978-87-92102-06-5. Pris kr. 128.

Bogen bringer de vigtigste fakta om Tårnfalken, men hovedvægten er lagt på fotografierne, af hvilke der er mange pletsud. En lækkerbisken for alle de venner af Tårnfalken, der kan lide at se på smukke fotos.